

Školitelský posudek na diplomovou práci Františka Boudy: Lišejníky reliktních borů

František Bouda se ve své práci věnoval lichenoflóře reliktních borů v povodí Otavy. Zadání práce (anotace) bylo následující:

*Reliktní bory jsou jako chudá a často extrémní stanoviště z lichenologického hlediska velmi zajímavé. Autor práce by měl studiem literatury získat přehled o lišejnících borových lesů obecně (v měřítku evropském až celosvětovém i konkrétně pro území ČR). Samotná práce by měla být zaměřena na reliktní bory v povodí Otavy (od Šumavy po soutok s Vltavou). Autor by měl detailně zpracovat lichenofloru cca 4 reliktních borů (ležících v odlišných nadmořských výškách) z hlediska diversity, ekologie, atd. Očekává se použití statistických metod (mnohorozměrné techniky). Výsledkem by mělo být srovnání lichenoflor vybraných borů z různých hledisek mezi sebou, s jinými borovými lesy či podobnými stanovišti, atd. Nadstavbou by mohla být např. molekulární studie problematického či geneticky zajímavého taxonu vyskytujícího se na těchto stanovištích (např. *Cladonia arbuscula*).*

Manuskript diplomové práce obsahuje 67 stran textu proloženého grafy, a dále 18 stran příloh obsahujících barevné fotografie a seznam druhů získaný excerpcí literatury. Primární data jsou přiložena na CD (excelovské tabulky: soupisy druhů z jednotlivých lokalit, celková databáze sběrů lišejníků F. Boudy).

Textová část je klasicky strukturovaná počínaje úvodem a konče seznamem literatury (nechybí žádná podstatná část, anglické Summary je zařazeno na konec práce). Tři zásadní kapitoly (Charakteristika území, Floristika, Ekologie lišejníků borových lesů) jsou rozčleněny do podkapitol. Obsah je automaticky vygenerován, přehledný a bez chyb.

Sběr dat:

Excerpce literatury: František excerpoval díla všech našich významných lichenologů a navíc některá díla geobotanická a lesnická, obsahující údaje o lišejnících borových lesů v ČR. Excerpce jistě není vyčerpávající, dalo by se v ní pokračovat, nicméně autor dosáhl slušného výsledku – našel údaje o 260 druzích lišejníků rostoucích v borových lesích různého charakteru, čímž si dle mého názoru udělal dobrou představu o jejich lichenoflóře a připravil si půdu pro terénní průzkum. *Sběr dat v terénu:* František detailně floristicky prozkoumal 8 lokalit reliktních borů (v podstatě maximum rozsáhlejších lokalit v daném území). Sebral a určil přes 400 položek, které má zapsány v databázi sběrů, opatřeny schedou a uloženy v herbáři. Velkou část lišejníků identifikoval rovnou v terénu, řadu druhů zdařile vyfotografoval.

Metodika:

Použitá metodika byla dle mého názoru vesměs správná. Oceňuji, že se František naučil poměrně rutinně používat TLC, díky níž určil řadu obtížně identifikovatelných taxonů. Statistické metody použité pro zpracování dat se mi zdají vyhovující, nicméně posouzení nechávám odborníkům.

Interpretace dat:

Data získaná excerpcí literatury František dle mého názoru úspěšně využil v kapitolách Historie lichenologického výzkumu, v komentářích k význačným druhům i v diskusi k výsledkům floristického výzkumu, kde je porovnal se svými vlastními daty.

V diskusi mi chybí pasáž, kterou jsem si tam přál najít, a to srovnání lichenoflor našich reliktních borů s boreálními lesy severní Evropy – viz má otázka.

Výsledky mnohorozměrných analýz jsou zajímavé. Škoda, že se autorovy nepodařilo je v diskusi jasněji shrnout, diskutovat s literaturou a nastínit možné další postupy práce. Zde vidím rezervy.

S celkovým formátováním práce jsem spokojen.

Ocenil bych zařazení mapy s vyznačením lokalit.

Celkové hodnocení školitele:

František chtěl v rámci řešení diplomové práce především potkat a naučit se poznávat lišejníky. To se mu myslím podařilo. Ve vybraných lokalitách našel a určil 229 druhů, z toho 2 nové pro Českou republiku. Zvládl práci v náročném terénu, metodiku determinace i práci s literaturou. Použil statistické metody zpracování dat. Celou dobu pracoval samostatně, mou pomoc víceméně nepotřeboval.

Výsledky floristického průzkumu obsahují řadu cenných a zajímavých nálezů a jsou myslím okamžitě publikovatelné v některém z domácích recenzovaných periodik (např. Silva Gabreta).

Výsledky ekologické studie jsou dle mého názoru velmi zajímavé a bylo by záhodno v práci pokračovat, rozšířit počet lokalit, a pokud se závěry potvrdí, řádně je diskutovat a publikovat.

Navrhuji hodnocení stupněm 1, ovšem rád bych slyšel uspokojivé odpovědi na otázky doplňující mezery v diskusi.

Otázky školitele:

- 1) Je lichenoflóra našich reliktních borů porovnatelná s boreálními lesy? Kolik % druhů rostoucích u nás se zároveň vyskytuje v boreálu? Ovlivňuje nadmořská výška zásadním způsobem tuto podobnost? Lichenoflóra boreálních lesů se mění s klesající zeměpisnou šířkou – není zde podobnost s klesající nadm. výškou v našich podmínkách?
- 2) Autor vyčíslil procenty podíly ohrožených druhů v reliktních borech. Dá se na základě výsledků říci, že skalní a suťové reliktní bory jsou význačným refugiem ohrožených taxonů (resp. reliktních taxonů v kontextu předchozí otázky)? Liší se zastoupení ohrožených druhů v níže položených a horských lokalitách?

V Plzni, dne 12. 5. 2009

Ondřej Peksa
